

Forfatter: Winther, Christian

Titel: Gulitza

Citation: Winther, Christian: "Gulitza", i Winther, Christian: *Poetiske Skrifter*, udg. af Oluf Friis , 1927-29, s. 145. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-winterchr02val-shoot-workid74543/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter

GULITZA.

Novemberstormen havde sig
Til Borgleie lagt;
Nu havde den faaet Bugt
Med Skovens sidste Pragt.
Paa Høien stod ung Strange
Og stirrede did ned,
Hvor hen i Sø sig strakte
Det lange, smalle Fedd.

Der dvæled tidt hans Tanker;
Thi Følmer Sangers Ord
Ham havde tændt en Stjerne
Og ført paa Haabets Spor;
Nu hos den gamle Qvinde,
Som hused hist bag Klint,
Han vilde hente Nøglen
Til sit Livs Labyrinth.

Gulitza maatte vide, --
-- Saa bares det ham for, --
Til Løsning og til Frelse
Det kraftigste Ord.
Saa steg han ned ad Skrænten,
Fra Krattet, i det Frie,
Og vandred ud paa Fedd
Ad lidt betraadte Sti.

I Skov snart Veien slynged sig,
Og snart langs lave Strand.
Den hæse Maage svæved
Henover dunkle Vand.

Klar hængte Taagens Draabe
Paa sorte Tjørn og Green,
Kun søvnigt leged Voven
Med Strandens Tang og Steen.

Men fjernt, hvor Pynten slipper,
En Røg steg mod Sky;
Der øinede han Hytten
I Buskenes Ly.
Af Steen og Mos var Væggen,
Dens Tag af bleget Tang; —
Der standsed han og lytted
Til den sælsomste Sang.

Snart var det en tungsindig,
Forsørget Qvinderøst,
Der ret vil aande Smerten
Af et fortvivlet Bryst.
Snart lød det som en Jubel,
Uhyggelig og stærk,
Liig Afgrundens Hilsen
Paa Ondskabens Værk.

Han nærmede sig Hytten;
Men udenfor han saae
En stridhaaret Ulv
Ved Tærskelen at staae;
Dog næppe fik den Øie
Paa ham, saa foer den ind, —
Og strax i Døren viste sig
Den vendiske Qvind.

Det rige Haar, liig Panden,
Var bleget og hvidt;

Om Kinderne og Skuldren
Det hængte vildt og stridt.
Ud fra de sorte Øine
Kun matte Straaler skjød,
Som i den hvidgraae Aske
Fra en halvslukket Glød.

I sine brogede Pjalter
Hun neied dybt mod Jord,
Med Hænderne for Brystet
Og mæled disse Ord:
»Jeg vidste af Dit Komme,
Før Du Dit Hjem forlod;
Jeg saae Dig tidt i Drømme,
Du faure, unge Blod!

Jeg kjender nok Din Adel,
Som har sig fjælet bag
Den hvide Møllerkoft;
Jeg saae Din Skjebnes Slag;
Jeg veed, hvad Du vil spørge,
Og jeg skal give Svar!
Kom, sæt Dig her paa Stenen,
Ei bedre Stol jeg har.

Det Vredens Barn, jeg fødte,
Blev ogsaa Din Fordærv;
At frelse Dig og Dine
Er vel mit sidste Hverv!
Forventningsfuld ung Strange
Tog Plads paa bredden Steen;
Selv hun paa Hug sig satte
Med Skjørtet om sine Been:

»Jeg stammer fra en Høvding
Hisset paa Lante Ryn!
— Stolt tindred hendes Blikke
Under de sorte Bryn, —
»Er Dagen klar og skyfri,
Fra Eders Jomfruland
Min Hjemstavns hvide Klipper
Heel grant man øine kan.

Min Fader var kun Fisker,
Og da han var død,
Sig satte paa vort Døtræ
Baade Fattigdom og Nød.
Men frisk og vild som Fuglen,
Der flagrer over Sø,
Jeg voxte op og blev til
Den deiligste Mø.

Med andre unge Piger
Jeg legede ved Strand,
Vi stred med Steen, vi svømmed
Omkap i salten Vand.
Om Sommeren vi dandsed,
Bandt Krands og sang:
Vi knytted Net og Ruser
Den Vinteraften lang.

Min Moder da fortalte
Om Kamp og Fægterspil,
Om hvordan det ved Fester
Og ved Offere gik til.
Hun lærte mig i Løndom
Heel mangan kraftig Kunst; —

Saa leved jeg og stolede
Paa Gudernes Gunst.

Du mener vel, at Korset
Staaer fast i Venders Land?
Det rokker end som Sivet,
Der plantet er i Sand.
Nei, hemmeligt, men kraftigt
De gamle Guders Hær
End vogte vore Strande —
Og Mørkets Gud især.

Dybt i den hvide Klippe,
Hvor den hvælver sig huult,
Hans pragtfulde Tempel
Ligger sikkert og skjult.
End bringe der hans Præster
Ham natligt Offer frem;
Om Dagen ere de Bønder,
Og Ingen kjender dem.

I mørke Løvfalds-Nætter,
Naar Stormen tuder ret,
End slagtes Tyr og Orne
For en lykkelig Dræt.
End dandses der i Vaaren
Om de hellige Træ'r;
Den sorte Gud der bringes
Hvert Aar en Jomfru skjær.

Hun være maa af fornem,
Af ældgammel Æt,
Og deilig af Skabning,
Uden Lyde eller Plet.

Hun til hans Tempel føres,
Som var det hendes Grav.
Man aldrig faaer at vide,
Hvor hun er blevet af. —

Jeg laae ved Moders Side
Og sov en Sommernat;
Da vaagned jeg i Rædsel,
Da greb man mig fat.
De stoppede min Mund,
De dæmpede mit Skrig;
Ud bar de mig af Hytten,
Indhyllet som et Lig.

Jeg følte, jeg blev baaret
Gjennem Moser og Vang;
Jeg hørte, Skovens Susen
Over mit Hoved klang.
De bar mig op ad Fjeldet,
Tungt aanded deres Bryst;
Havet snart mig hilste
Med sin dundrende Røst.

Saa gik det ned ad Bakke,
Som dybt i en Dal,
Og Luften, jeg indaanded,
Blev saa underlig sval.
Da endelig de standsed,
Ned blev jeg sagte lagt,
Mit Slør blev bortrevet,
Og jeg saae — hvilken Pragt!

Med Purpurtepper tjeldet
Var den hvælvede Hal;

Og Gulvet sammenføiet
Af sieben Muslingskal,
De røde Lamper dufted,
Som Rosens første Suk,
Mens Røgen op sig hvirvled
Mod Loftets runde Glug.

Paa Gyldenstykkets Hynder
Og Odderskind jeg laae;
Men jeg var heel alene,
Ei nogen Sjæl jeg saae;
Jeg øined ingen Døre
I den runde Klippehal,
Kun lige for mit Leie
Sig hvælved en Portal.

Forsigtig jeg mig listed
Derhen, og stirred ned.
Det var et Svælg, et aabent,
En Afgrund sort og bred;
Jeg dybt dernede hørte —
Mens svimlende jeg stod —
Hvor ind i Grotten bruste
Den vilde Havets Flod.

Da lød en sagte Raslen,
Forfærdet saae jeg om!
Frem bag de Purpurtæpper
To Skikkelser der kom.
Og det var tvende Qvinder,
I Slør fra Top til Taa.
De tocde mig, de salved mig,
De klædte mig paa.

I mine sorte Lokker
Blev snoet Corallen rød;
Den søgrønne Silke
Om mine Hofter flød;
Om Midien trønde Gange
Guldkjeden de vandt;
De kyssed paa min Kjortel
Og neied og forsvandt.

Saa var jeg atter ene,
Det gjøs i mit Blod.
Et dækket Bord jeg øined,
Som under Lampen stod,
Med Honningbrød i Skiver,
Bestrøet med Valmukorn;
Og Viin, den røde, hvide,
Blinked i gyldne Horn.

Med skjælvende Hænder
Af Kagen lidt jeg brød;
Den flammende Viinmost
Til mit Hjerte sig gjød.
Da sluktes Lampens Lue,
Og Intet meer jeg saae.
Jeg famled til mit Leie
Og kasted mig derpaa.

Ned i de bløde Hynder
Jeg trykkede min Kind,
Og Bølgens Klang fra Dybet
Mig snarligt lulled ind.
De yndigste Syner
Omgjøgledede min Barm, —

Da blev jeg atter vækket
Af en favnende Arm.

Af glødende Læber
Tillukket blev min Mund, —
Da vaanded sig og sukked
Min Sjæl i Hjertets Grund!
Jeg aned, det var ham
Med det frygtelige Navn,
Jeg vidste, det var Guden,
Der tog mig i Favn.

Tre Maaneder, tre Uger,
Tre Dage saa hengik,
Men aldrig noget Levende
At skue jeg fik.
I Tempelet alene
Og smykket som til Fest
Om Natten kun jeg modtog
Den rædsomme Gjæst.

Engang jeg laae og slumred
I den bælgmørke Nat,
Jeg vaagned op i Rædsel,
Man atter greb mig fat.
Man førte mig af Klæderne,
Og nøgen, som jeg var,
Hen til den dybe Fjeldport
Ved Dybet de mig bar.

Der stemmede de op
Den afskyeligste Sang,
Frygteligt fra Klippernes
Hvælving det klang.

I rædselfulde Jubel,
Fra Portens skarpe Rand
De ubønhørligt styrted
Mig i det sorte Vand.

Jeg sank i Bølgens Fraade,
Men dukked atter op.
Var det en Gud, mig frelste?
Usaaret blev min Krop.
Jeg brugte uvilkaarligt
Mine Arme, mine Been,
Og fik saa fat i Mørket
Paa Klippens vaade Steen.

Dybt drog jeg efter Veiret;
Men Hjertet end holdt Stand.
Med Haand og Fod jeg stræbte
Gjennem bølgende Vand;
Langs Grottens steile Vægge
Jeg følte mig for, —
Alt svandt i det Fjerne
De Præsters vilde Chor.

Da kom jeg til en Krumning,
Frem dæmred noget Lyst,
Og atter vaagned Haabet
I mit sukkende Bryst.
Vel bredere blev Svælget,
Meer voldsom Bølgens Vægt,
Jeg kjæmpede dog modigt
Og skjæmmed ei min Slægt.

Jeg naaede Grottens Munding
I den beegsorte Nat,

Jeg søgte hen til Bredden,
Hvor den var mindre brat.
Der kravlede jeg opad
Og satte mig i Mag,
Hvor Klippen over Søen
Udskjød sig som et Tag.

Der sad jeg da i Mulmet
Ved det brølende Hav,
Til Daggudens Stjerne
Sig hæved af sin Grav.
Da øined jeg en Fisker,
Jeg vinked ham til Land;
Han tøved angst, og snart jeg saae,
Det var en christen Mand.

Thi hellig Antons Billed
Var skaaret i hans Stavn;
Han korsed sig og hilsed
I den Herre Jesu Navn.
Jeg gjengav ham hans Hilsen;
Da tog han mig ombord,
Og hyllet i hans Kofte
Med ham jeg hjemad foer.

Hans Qvinde gav mig Klæder.
Og i hans stille Bo
Mit Legem sanked Kræfter
Og mit Hjerte fik Ro.
Da saa engang den Fisker
Til Videslet drog,
Herhid i Baaden med sig
Han venligt mig tog.

Her under disse Bøge
Mit Fristed da jeg fik.
De Fiskere, de Bønder
Mig gave Mad og Drik.
Jeg læged deres Køer,
Jeg signed deres Garn,
Og her i denne Hytte
Jeg fødte Gudens Barn.«

Her reiste sig Gulitza
Fra Tuen, hvor hun sad.
I hendes Aasyn maled sig
Det grusomste Had.
Stærkt blussed hendes Kinder,
Hun rynked sine Bryn;
I Øiet funkled Ilden
Saa skarp som et Lyn.

Den nøgne Arm hun strakte.
Hun stamped med sin Fod
Og knytted sine Næver:
»Hun er mit Kjød og Blod,
Men Aanden er en Djævels!
Den Qval Du aner ei,
Naar Moderen maa hade
Sit Barn! Den kjender jeg!

Da hun, for tidlig moden,
Sit Ledebaand forlod,
Hun yppig blev, som Ranken.
Der fostrer Druens Blod.
Hvor hun sit Øie fæsted
I Hytte eller Huus,

Der vakte hun, som Druen,
Vild Svimmel og Ruus.

Hun eier fra sit Udspring
Den frygteligste Magt.
Mig har hun forgjort
Og i skjændig Trældom bragt;
Jeg er ei meer min egen,
O, Forsmædelse og Skam!
Her maa jeg stundom vandre
I den fæleste Ham.

Hun deilig er som Dagen,
Men Nattens Gud har tændt
Sine vildeste Flammer
I hendes Barm og vendt
Fra Lyset og fra Himlen
Vellystigt hendes Hu,
Og hvor hun blot sig viser
Fremspirer Sorg og Gru.

Hvor hendes Magt sig dølger,
Ei sagde mig min Kunst;
Den maa, den skal forsvinde,
Som for Sol en Taagedunst;
Du — Du kan hende trodse,
Din Haand og Hu er reen,
End har Du aldrig syndet
Og Du elsker kun Een.

I Kongens Hjerte Rhitra
Har tændt den vildeste Brand,
Og hun er mere Hersker
I Borg og Land end han.

Men aldrig skal hun mere
Udpresse Suk og Graad,
Hvis mig Du nu vil høre
Og lyde mit Raad.

I Møllen dvæl, til Du har hørt
Den rette Time slaae;
Til Kongens Borg Du atter
Da lønligt drage maa.
Der gribe Du en Ugle
St. Hansnat, og tyst
Lad skjære ud dens Hjerter
Af det loddækte Bryst.

Saa see Du til at stande
Ved hendes Seng en Stund,
Naar Søvnens Gud har lukket
Hendes Øine og Mund;
Læg Hjertet da, det røde,
Tæt under hendes Barm,
Hvor Blodets Kilde syder
Til Venstre vild og varm.

Tag hendes Haand, den Høire,
— Hun vaagner ei derved —
Og tryk den mod Dit Hjerte,
Bøi sagselig Dig ned,
Og spørg! — Da maa hun svare,
Hun tvunget er dertil;
Hun maa Dig aabenbare
Alt, hvad Du vide vil.

Hun maa sig selv nedstyrte
Fra Høiden, hun har naaet;

Da blomstrer Fred og Glæde
Af den Sorg, hun har saæet.
Saa fast hun maa sig hilde
I sit eget lumske Garn,
At Du kan hende knuse,
Mit usalige Barn!

Hver Taare da gjengjældes,
Som hun fik udøst,
Da hæves og min Trældom,
Og Lænken bliver løst,
Som hidtil mig i Jammer
Og Elendighed bandt!«
Med Strenghed mæled Strange:
»Siig, Qvinde! er det sandt?«

Vildt slog sig da Gulitza
Med Næven for sit Bryst.
Et Skrig hun udstødte
Og vendte sig mod Øst:
»Ved ham, der rider Hesten,
Saa skinnende hvid,
Jeg sværger — ja, ved Hende,
Der er frugtbar og blid« — —

»Hold inde!« raabte Strange,
»Du veed, jeg ikke troer
Paa Dine falske Guder,
Ved hvem Din Læbe svoer!«
Som lynslagen, Qvinden
Nedsegnede til Jord,
Hun vred sine Hænder
Og saa tog hun til Ord:

»O, hjælp mig da Du milde,
Du rige Herre Christ!
Dig vil jeg nu tilhøre, —
Saa troer han mig dog vist.
Dit Kors det vil jeg bære
Under et helligt Tag,
Dit Navn det vil jeg prise
Ved Nat og ved Dag.

Ved Susaae hist der ligger
Et Huus med Taarne paa,
Dag og Nat derinde
De fromme Qvinder gaac;
Der vil jeg ydmygt tjene, —
Ved Ham, som hersker der,
Jeg sværger Dig, at Sandhed
Min Mund berettet her!«

»Velan«, gjensvared Strange,
»Jeg vil vove, Dig at troe,
Guds Engle Dig ledsage
Til Hjertefred og Ro!
Gud signe Din Beslutning!
Gak trøstig did og bring
Til Klostrets fromme Moder
Kun denne lille Ring.

Hun venligt vil modtage
Dig og mit Vennepant;
Hun hjælper Dig at løse
Hver Lænke, som Dig bandt.
Der skal Du Dig afføre
Det Vanhelliges Dragt,

Og ydmygt søge Frelsen,
Hvor Frelsens Skat er lagt!«

Med taarefyldte Øine
Gulitza Haaret slog
Tilbage fra sin Pande
Og hans Haand til Læben drog.
Taus stod hun der ved Hytten
Og tankefuld saae
Den ranke Junker langsomt
Op ad Skovskrænten gaac. —

De Dage blev nu korte
Og Natten blev saa lang;
Midvinterens Storme
Deres vilde Jubel sang.
De graasorte Skyer
Af Havet vælted op,
Og Sneen fyldte Vei og Sti
Og laae paa Bøgens Top.

Snart Isens klare Lænke
Det store Vandhjul bandt.
Ung Annas Sind kun Hvile
I sine Drømme fandt.
Hr. Strange, utaalmodig,
Fra Stuens lune Vraa
Lod sine Tankers Række
Saa vide Veie gaac.

JØRGEN OG ANNA.

Naar Bækken risler lystigt
Og Skoven den er grøn,
Naar Duen bygger Rede
Og kurrer i Løn;
Naar blaae Violer vaagne
Og Kukkeren gjør Larm,
Da vækkes ogsaa Haabet
I mangen sorgfuld Barm.

Da stiger op i Stammen
Den luttrende Saft,
De sittrende Qviste
Fornemmer Vaarens Kraft,
Og fløielsbløde Blade,
Smaragdklare Skud
Af glindsende, springende
Hylstre foldes ud.

Den venlige Vaarløft
Fik og gjort Anna blød;
Rask rulled hun sit Sytøi
Tilsammen paa sit Skjød.
Sit Solklæde tog hun
Af Skabet hist paa Væg,
Og fyldte saa en Haandkurv
Med Brød og med Æg.

En Huulvei sig krummer
Fra Skoven ned mod Strand
Forbi Vildbanegaard
Langs det squulpende Vand.